UDC 37.01:001.895 DOI: https://doi.org/10.64076/iedc261031.10

Modern Pedagogical Science: New Challenges and Prospects

Oleksandra Dubaseniuk
Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr
https://orcid.org/0000-0002-9447-4527
Oleksandr Voznyuk
Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr
https://orcid.org/0000-0002-4458-2386

Abstract. *The article examines current issues and development prospects for modern pedagogical science within the context of societal transformations, the digitalization of education, and Ukraine's integration into the European educational space. It analyzes key challenges facing pedagogical theory and practice, specifically the implementation of digital technologies, the development of competency-based learning, the ensuring of an inclusive educational environment, the enhancement of safe educational space.*
Keywords: *pedagogical science, modern education, digitalization, innovative technologies, professional competence, educational environment.*

Сучасна педагогічна наука: нові виклики та перспективи

Олександра Дубасенюк
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир
https://orcid.org/0000-0002-9447-4527
Олександр Вознюк
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир
https://orcid.org/0000-0002-4458-2386

Анотація. *У статті розглянуто актуальні проблеми та перспективи розвитку сучасної педагогічної науки в умовах суспільних трансформацій, цифровізації освіти та інтеграції України в європейський освітній простір. Проаналізовано основні виклики, що постають перед педагогічною теорією і практикою, зокрема впровадження цифрових технологій, розвиток компетентнісного навчання, забезпечення інклюзивності освітнього середовища, підвищення професійної компетентності педагогів та формування психологічно безпечного освітнього простору. Ключові слова: педагогічна наука, сучасна освіта, цифровізація, інноваційні технології, професійна компетентність, освітнє середовище.*
Ключові слова: *педагогічна наука, сучасна освіта, цифровізація, інноваційні технології, професійна компетентність, освітнє середовище*

Актуальність дослідження. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімкими соціальними, економічними, технологічними та культурними змінами, які безпосередньо впливають на систему освіти. Освіта стає одним із визначальних

чинників суспільного прогресу, формування людського капіталу, розвитку особистості та забезпечення конкурентоспроможності держави. У зв'язку з цим зростає роль педагогічної науки, яка покликана не лише досліджувати закономірності навчання й виховання, а й пропонувати ефективні шляхи модернізації освітнього процесу.

Мета статті: проаналізувати основні виклики сучасної педагогічної науки, визначити перспектив її розвитку та обґрунтувати необхідність упровадження інноваційних підходів в освітню практику.

Аналіз наукової літератури. Проблематика розвитку сучасної педагогічної науки посідає важливе місце в дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців. Теоретичні та методологічні засади модернізації освіти розкрито в працях В. Кременя, В. Бикова, Н. Ничкало та інших дослідників [1; 2]. Так, В. Кремень у своїх наукових працях акцентує увагу на необхідності формування нової філософії освіти, орієнтованої на особистість, її інтелектуальний, духовний і творчий розвиток. Учений наголошує, що сучасна освіта має відповідати вимогам інформаційного суспільства та забезпечувати умови для самореалізації людини [2]. В. Биков досліджує проблеми інформатизації освіти, розвитку відкритого освітнього середовища та використання інформаційно-комунікаційних технологій. Його наукові напрацювання є важливими для розуміння сучасних процесів цифрової трансформації освітньої системи [2].

У міжнародному науковому просторі важливими є дослідження ЮНЕСКО щодо впливу цифрових технологій на освітній процес [7]. Аналіз наукових джерел засвідчує, що сучасна педагогічна наука розвивається в напрямі інтеграції традиційних педагогічних цінностей з інноваційними технологіями. Проблематика розвитку сучасної педагогічної науки широко висвітлюється у працях зарубіжних дослідників. Значний внесок у дослідження сучасних освітніх процесів зробив Джон Гетті (John Hattie), який обґрунтовує важливість оцінювання ефективності педагогічних методів і впливу вчителя на результати навчання [5]. Майкл Фуллан (Michael Fullan) у своїх дослідженнях зосереджується на проблемах освітніх реформ, інновацій та професійного розвитку педагогів. Науковець підкреслює, що успішна модернізація освіти потребує системних змін, співпраці вчителів і формування культури постійного вдосконалення [4]. Кен Робінсон (Ken Robinson) акцентує увагу на розвитку творчого потенціалу особистості, індивідуальних здібностей і креативного мислення [6]. Дослідник обґрунтовує необхідність переорієнтації освіти з традиційного засвоєння знань на розкриття творчих можливостей здобувачів освіти. Лінда Флоріан (Lani Florian) досліджує проблеми інклюзивної педагогіки, наголошуючи на необхідності створення освітнього середовища, у якому кожна дитина має рівні можливості для навчання та розвитку [3]. Отже, аналіз праць

зарубіжних науковців засвідчує, що провідними тенденціями розвитку сучасної педагогічної науки є цифрова трансформація освіти, індивідуалізація навчання, розвиток творчого мислення, інклюзивність та професійне вдосконалення педагогів.

Виклад основного матеріалу. Сучасна педагогічна наука перебуває на етапі активного оновлення, що зумовлено необхідністю відповідати на нові виклики суспільства. Традиційна модель освіти, яка ґрунтувалася переважно на передачі знань від учителя до учня, поступово трансформується в особистісно орієнтовану систему, спрямовану на розвиток критичного мислення, творчості, самостійності та здатності до навчання впродовж життя.

Одним із найважливіших викликів є ***цифровізація освітнього процесу***. Активне використання інформаційно-комунікаційних технологій, електронних освітніх платформ, мультимедійних ресурсів та інструментів штучного інтелекту змінює традиційні підходи до організації навчання. Цифрові технології відкривають нові можливості для індивідуалізації освітнього процесу, забезпечують доступ до різноманітних інформаційних ресурсів і сприяють розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу.

Наступним важливим напрямом є ***розвиток компетентнісного підходу в освіті***. Сучасна педагогіка орієнтується не лише на засвоєння певного обсягу знань, а й на формування здатності застосовувати їх у практичній діяльності. Особливого значення набувають комунікативна, інформаційно-цифрова, соціальна, громадянська, підприємницька компетентності, а також критичне мислення та здатність до розв'язання проблем.

Викликом сучасної педагогічної науки є ***забезпечення інклюзивності освітнього середовища***. Інклюзивна освіта передбачає створення рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу незалежно від їхніх індивідуальних особливостей, стану здоров'я, соціального походження чи життєвих обставин. Особливої актуальності цей напрям набуває в Україні в умовах війни, коли зростає кількість дітей, які потребують додаткової освітньої, психологічної та соціальної підтримки. Інклюзивне освітнє середовище має ґрунтуватися на принципах доступності, толерантності, взаємоповаги та недискримінації.

Не менш важливим питанням є ***професійний розвиток сучасного педагога***. Швидкі зміни в суспільстві вимагають від учителя постійного вдосконалення професійних знань, умінь і навичок. Педагогічна компетентність сьогодні охоплює не лише предметну та методичну підготовку, а й цифрову, комунікативну, психологічну, дослідницьку та інноваційну складові. Сучасний педагог повинен бути готовим до впровадження нових освітніх технологій, роботи в умовах невизначеності, співпраці з різними учасниками освітнього процесу та професійної рефлексії. Важливу роль у цьому відіграє безперервна освіта, участь у професійних спільнотах, науково-практичних конференціях, семінарах і тренінгах.

Особливого значення в сучасних умовах набуває ***психологічна безпека освітнього середовища***. Воєнні події, вимушене переміщення, втрати, стресові ситуації та соціальна нестабільність негативно впливають на психологічний стан дітей, молоді й педагогів. Тому сучасна педагогічна наука повинна приділяти особливу увагу формуванню емоційно безпечного освітнього простору, розвитку емоційного інтелекту, навичок саморегуляції та взаємопідтримки.

Ще одним перспективним напрямом є ***впровадження інноваційних педагогічних технологій***. До них належать проєктне навчання, проблемно-орієнтоване навчання, інтерактивні методи, змішане навчання, STEM-освіта, дослідницька діяльність та гейміфікація. Використання таких підходів сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти, розвитку самостійності, творчого мислення та практичних навичок.

Висновки. Важливою умовою модернізації освіти є поєднання інноваційності з гуманістичними цінностями, повагою до особистості, академічною доброчесністю та педагогічною відповідальністю. Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані з вивченням ефективності цифрових освітніх технологій, використанням штучного інтелекту, подоланням освітніх втрат, розвитком інклюзивної освіти та вдосконаленням професійної підготовки педагогічних кадрів. Отже, сучасна педагогічна наука повинна не лише реагувати на виклики сьогодення, а й формувати стратегічні орієнтири майбутнього освіти, забезпечуючи розвиток компетентної, творчої, відповідальної та соціально активної особистості.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. Київ : Атіка. 2009. 684 с.

2. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ : Педагогічна думка. 2009. 520 с.

3. Florian L., Black-Hawkins K. Exploring inclusive pedagogy. British Educational Research Journal. 2011. Vol. 37, No. 5. P. 813–828. DOI: https://doi.org/10.1080/01411926.2010.501096.

4. Fullan M. The New Meaning of Educational Change. 5th ed. New York : Teachers College Press.2016.

5. Hattie J. Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. London : Routledge, 2009.

6. Robinson K. Out of Our Minds: Learning to Be Creative. 2nd ed. Chichester : Capstone Publishing.2011.

7. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2023: Technology in Education: A Tool on Whose Terms? Paris : UNESCO.2023. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385723.